

Tööstuseta me rikkaks ei saa

MART RAUDSAAR
*Riigikogu Toimetiste
peatoimetaja*

Ehkki tänapäeval kõneldakse palju teenusmajandusest või kaubandusest, pole ükski riik saanud rikkaks ilma tööstuseta, jättes kõrvale üksikud maavarade müügi näited. Tööstus aitab toorainet või poolprodukte väärindada ning tõusta majandusel tootmisahelas kõrgemale tasemele, kus on võimalik küsida lisaväärtuse eest juba suuremat hinda.

Võtame näiteks metsa müümise palkidena või nendest palkidest mööbli või lausa palkmajade tegemise. Mida rohkem ja paremat toodangut suudame luua, seda parem on see meie majandusele. Eesti majanduse senine edu ongi tuginenud suuresti välisinvesteeringutele ja meie tööstustoodangu ekspordile. Muide, tööstuse alla liigitub ka toiduainetööstus.

Eesti tööstus ei ole väga pika ajalooga, eriti kui võrdleme ennast vanade tööstusriikidega nagu Ühendkuningriik või Holland. Siiski kujunes meie territooriumist 20. sajandi alguseks üks Tsaari-Venemaa tööstuslikult enim arenenud piirkondi, võtame näiteks Kreenholmi manufaktuuri. Tallinna laevatehased või Waldhofi tselluloositehase Pärnus.

Suur osa sellest tööstusest ei vastanud iseseisvunud Eesti Vabariigi vajadustele (näiteks suurte sõjalaevade ehitamine), samuti oli pärast Esimest maailmasõda muutunud rahvusvaheline turg ning peagi vapustas maailma suur majanduskriis. Mitte ilmaasjata ei kutsutud rahvasuus Eesti Vabariiki kartulivabariigiks, põllumajandustoodang moodustas märkimisväärse osa meie ekspordist.

Siiski arenes meie rahvuslik tööstus: põlevkivikaevandused ja sellega seotud keemiatööstus, samuti masinaehitus, paberitööstus. Eestis oli ka väga arvestatav omariiklik kaitsetööstus Arsenal, mis muu hulgas tootis käsigranaate ja tankitõrjemiine.

Nõukogude okupatsioonivõimud hakkasid Eesti tööstust kiirkorras arendama, kuid arvestades taas impeeriumi vajadusi. Seetõttu ehitati siia tehaseid, mille toodang liikus idaturule ning mis ei olnud enam konkurentsivõimelised, kui see turg iseseisvuse taastamise järel kadus. Eksport läände eeldas senisest paremat kvaliteeti, mille puudujääki polnud võimalik kompenseerida üksnes odavama hinnaga.

Nii on meie tööstus viimastel aastakümnetel tasapisi arenenud ning on olnud võimalik rääkida koguni ekspordirevolutsioonist. Kuid uus aeg toob uued väljakutsed, nagu öeldakse. Kuna tööstusinvesteeringud on väga kapitalimahukad, on põhjust vaadelda riigi tööstuspoliitikat.

Kuhu suunas peaksime oma tööstust arendama, sellest rääkisid vestlusingis osalenud fraktsioonide esindajad.

Meie tööstusel on muutuvas ajas hulgaliselt väljakutseid. Neist kirjutab essees Eesti Keemiatööstuse Liidu juhatuse esimees Ahti Asmann: „Eesti saab rikkamaks vaid siis, kui suureneb eksporditulu. 75 protsenti eksporditulust tuleb aga töötlevast tööstusest. Paraku Eestis puuduvad ideed ja meetmed kiirete positiivsete muutuste ellu kutsumiseks ehk laiemalt öeldes puudub Eestis täielikult julgus ja praktika kasutada oma strateegiliste eesmärkide või ärihuvide saavutamiseks projekti- või valdkonnapõhiselt tööstuspoliitika meetmeid. Olgu need rohelised või mitte.“

Et meie tööstuses on keerulised ajad, selgub ka Raul Eametsa analüüsist (mille pealkiri ongi „Eesti tööstuse keerulised ajad“) ning Jane Leppmetsa statistikaameti ülevaatest, mis näitab, et mullu jäi Eesti eksport elaniku kohta alla Euroopa Liidu keskmise – see räägib meie tööstuse raskustest.

Võimalikke lahendusi otsivad IXIO Grupi juhatuse esimees ja parim juht 2024 Ivo Suursoo ning TÜ teadur Keiu Telve. Toomas Randlo Balti Meediamonitooringu Grupist annab ülevaate, kuidas on Eesti tööstuse seis kajastunud meedias.

Fookuse osas saab veel lugeda, mida teeb Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit.

Uuringute sektsioon pakub valiku sisekaitseakadeemia aktuaalsetest uuringutest. Indrek Paadik vaatleb Eesti elanike teadlikkust ja valmisolekut tulla toime siseturvalisuse kriisidega. Sander Promm on uurinud Hiina Rahvavabariigist Eesti Vabariigile lähtuvaid hübriidseid

julgeolekuohte. Ning Hans Moks näitab meile, milline on Eesti elanike turvatunne ja panus siseturvalisuse vabatahtlikku tegevusse.

Jaanika Puusalu vaatleb põhjalikult digitaalselt võimestatud riiki ning tutvustab kolme teoreetilist kontseptsiooni tänapäevase riigi olemuse selgitamiseks.

Välisministeeriumi sanktsioonide ja strateegilise kauba kontrolli osakonna peaspetsialist Andres Siplane aga kirjutab Venemaa Föderatsiooni vastastest sanktsioonidest ja vastab küsimusele, kas need santsioonid siis mõjuvad või ei mõju.

Riigikogu Toimetiste varia osast leiab lugeja analüütik Raivo Vare käsitluse, millises muutuses on praegu maailma majandus ja kuidas peame sellega kohanema meie.

Statistikaameti andmetest näeb, kuidas on meil lood palgavõrdsusega ning meid hoiatatakse, et 84 000 inimest tunneb Eestis ilmajätust. Saame teada, mida see tähendab.

Rahvusraamatukogu meediapädevuse spetsialist Kateryna Botnar on võtnud ette valimiste ja valeinfo teema. Tehisintellekt võimaldab tänapäeval toota hulgaliselt libasisu, luua näiteks videoid, kus inimesed räägivad juttu, mida nad kunagi rääkinud pole. Kristiina Kaju, kes töötab samuti rahvusraamatukogus, soovib aga huvilistele inspiratsiooniks targast tööstusest ja targast tootmisest kõnelevaid raamatuid.

Lõpetuseks, energetik Andres Noodla vaeb elektritootmise tulevikku ning sõltuvust dotatsioonidest. Nagu ikka, leiab lugeja Riigikogu Toimetistest ka rahvusvahelised parlamendiuudised.

Soovin head lugemist!